

УДК 339.37

В.А. Нікульча,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Чернівці

РОЗВИТОК РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стаття присвячена розгляду розвитку роздрібної торгівлі в Україні та в межах Чернівецької області.

Статья посвящена рассмотрению развития розничной торговли в Украине и в пределах Черновицкой области.

The article is devoted to the consideration of development of retail business in Ukraine and within the limits of the Chernovitsy region.

Ключові слова: роздрібна торгівля, ритейлер, концепція розвитку внутрішньої торгівлі, програма розвитку внутрішньої торгівлі.

Актуальність теми дослідження диктується тим, що в межах Чернівецької області спостерігається бурхливий розвиток роздрібної торгівлі та поступове збільшення обсягу торговельних площ, незважаючи на кризові явища в економіці України. Як відомо, важливим чинником економічного зростання суспільства є торгівля, яка відіграє значну роль у реалізації соціальної політики, ринкової орієнтації національної економіки, формуванні конкурентного середовища. Реструктуризація торгівлі, яка відбувалася в Україні в перехідний період і продовжується на початковому етапі функціонування економіки України на ринкових засадах, спричинила значні зміни в соціальних формах торгівлі, мотивації і принципах її розвитку, в підходах до управління і регулювання нею.

Питання розвитку роздрібної торгівлі, в тому числі і в регіонах, знайшло своє відображення в працях таких науковців, як В.Апопій, І.Бланк, Н.Голошубова, Л.Лігоненко, В.Лісіца, І.Лошенко, А.Мазаракі, Н.Власова та ін.

Метою дослідження є визначення особливостей розвитку роздрібної торгівлі Чернівецької області в межах загальноукраїнських тенденцій.

Об'єктом дослідження є торговельні процеси в межах Чернівецької області.

Предметом дослідження є особливості розвитку роздрібної торгівлі Чернівецької області.

Розвиток роздрібної торгівлі в Україні відбувався дуже повільно, що особливо було характерним для періоду середини-кінця 90-х років. Насамперед, на нашу думку, це було пов'язано із слабким законодавчим регулюванням та небажанням підприємців надавати якісну торговельну послугу. Кризові явища в цій сфері була призвана побороти Концепція розвитку внутрішньої торгівлі, що була прийнята наприкінці 1997 року. Відповідно до Концепції були визначені основні проблеми, що стримували розвиток внутрішньої торгівлі. Серед них були такі чинники [1]:

ї особливо слабким виявився взаємозв'язок торгівлі і вітчизняного виробництва;

• фактична монополізація окремих сегментів внутрішнього споживчого ринку іноземними виробниками;

• внаслідок зменшення інвестицій та власних джерел фінансування, непомірного зростання вартості торговельного, торговельно-технологічного та іншого устаткування знизився технічний і технологічний рівень стаціонарної мережі підприємств;

• серйозні негативні процеси супроводжували розвиток малого підприємництва у торговельній сфері, набули широкого розмаху виїзна і виносна торгівля без спеціального дозволу;

• технологічна політика більшості суб'єктів господарювання була зорієнтована в основному на оформлення інтер'єрів приміщень, тоді, як основні фонди торгівлі спрацьовані на 60-70 відсотків;

• в торгівлі застосовувалась винятково паперова технологія супроводження товарів, яка не відповідала сучасному рівню вимог. Не дали очікуваних результатів заходи щодо впровадження електронних контрольно-касових апаратів і товарно-касових книг під час розрахунків із споживачами.

Впродовж наступних 10 років як за допомогою держави, так і за допомогою іноземних ритейлерів ситуація у сфері торгівлі якісно змінилася. У червні 2009 року Кабінетом Міністрів України прийнято програму розвитку внутрішньої торгівлі на період до 2012 року. Програма була прийнята, виходячи із обставин у сфері внутрішньої торгівлі, пов'язаних із уповільненням темпів збільшення обороту роздрібною торгівлю у порівняних цінах через зменшення обсягу споживчого попиту, що зумовлене уповільненням зростання доходів населення та підвищенням вартості імпоротної продукції внаслідок істотної девальвації національної валюти.

Прийнята Програма в своєму змісті визначила такі позитивні зрушення [2]:

• упровадження сучасних торговельних технологій;

• створення роздрібних торговельних підприємств, які за рівнем культури обслуговування покупців відповідають вимогам європейських стандартів;

• створення вітчизняних торговельних мереж, що здійснюють торгівлю під однією торговельною маркою, а відтак дотримуються єдиної стратегії діяльності, мають єдиний центр управління, координації та контролю, власний розподільний склад.

За даними Державного комітету статистики України у 2009 році порівняно з попереднім 2008 роком спостерігається зменшення темпів зростання обсягу товарообороту у порівняних цінах. Так, у 2009 році порівняно з попереднім періодом даний показник характеризувався зменшенням темпів зростання обороту роздрібною торгівлю на 16,6%.

Аналіз даних, що наведені Деркомстатом України, дозволяє визначити постійне зростання обсягу роздрібного товарообороту підприємств по Україні у межах 20% на рік у порівняних цінах, що свідчить про високу динаміку і перспективи розвитку в даній галузі (табл. 1). Проте темпи зростання обсягів роздрібного товарообороту підприємств у 2009 році порівняно з аналогічним періодом 2008 року суттєво скоротилися – на 12,2%.

Таблиця 1

Обсяги роздрібного товарообороту підприємств (юридичних осіб) України за 2003-2009 рр.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Обсяг роздрібного товарообороту підприємств, млн. грн.	49994	67556	94332	129952	178233	246903	229855,1
у т.ч. частка продовольчих товарів	45,6	43,9	41,6	38,2	35,3	34,4	-
непродовольчих товарів	54,4	56,1	58,4	61,8	64,7	65,6	-
Темпи зростання обсягів роздрібного товарообороту підприємств до попереднього року в порівняних цінах, %	120,5	121,9	123,4	126,4	129,5	114,0	87,8

Більш детально визначити тенденцію розвитку роздрібної торгівлі в Чернівецькій області допоможе побудова діаграми, що відображає зміни в роздрібному товарообороті підприємств (юридичних осіб) у цілому по країні та по Чернівецькій області зокрема (рис. 1).

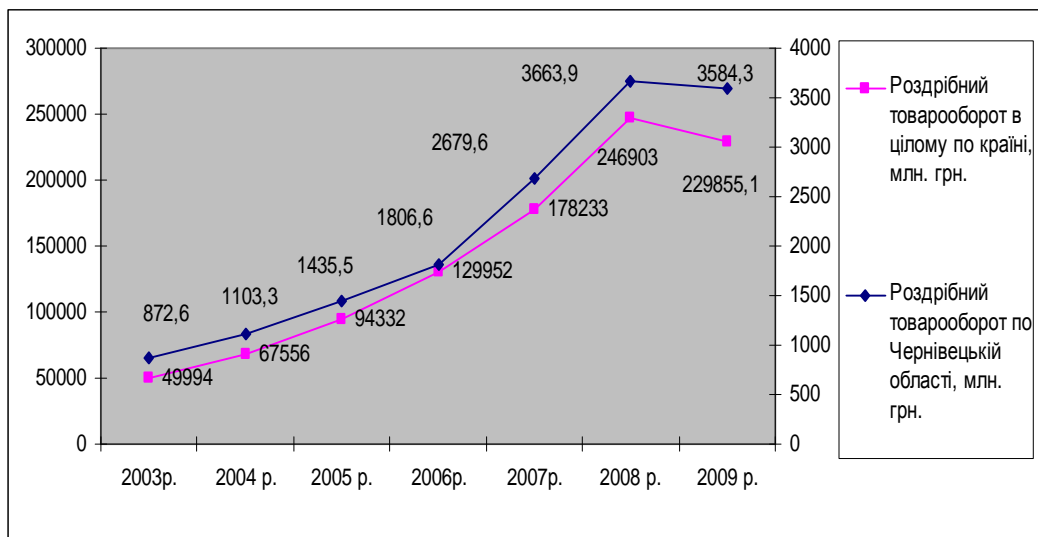

Рис. 1 Роздрібний товарооборот підприємств (юридичних осіб) за 2003-2009 рр.

Зміна показника обороту роздрібно́ї торгівлі за січень-лютий 2010 року до аналогічного періоду 2009 року засвідчує його зменшення на 4,7%. Як відомо, оборот роздрібно́ї торгівлі включає в себе роздрібний товарооборот підприємств (юридичних осіб), які здійснюють діяльність з роздрібно́ї торгівлі, а також розрахункові обсяги продажу товарів на ринках та фізичними особами-підприємцями (на основі даних одноразового суцільного обстеження мережі роздрібно́ї торгівлі та ресторанного господарства, що належить фізичним особам-підприємцям). Розглядаючи обсяг роздрібного товарообороту підприємств, який визначається як обсяг продажу споживчих товарів населенню через роздрібну торгову мережу, мережу ресторанного господарства усіма діючими підприємствами, а також промисловими, транспортними та іншими неторговими підприємствами, за січень-лютий 2010 року відповідно до аналогічного періоду 2009 року темпи його зростання скоротилися на 5,4%. Фактично ті самі зміни спостерігалися у січні-лютому 2009 року до аналогічного періоду 2008 року, коли відбулося зменшення темпів зростання обороту роздрібно́ї торгівлі на 9,4%, а темпи зростання обсягу роздрібного товарообороту підприємств скоротилися на 10,7%.

Що ж стосується Чернівецької області, оборот роздрібно́ї торгівлі за січень 2010 року склав 481,2 млн. грн. і скоротився порівняно з аналогічним періодом 2009 року на 0,6%. Водночас обсяг роздрібного товарообороту підприємств Чернівецької області склав 269,4 млн. грн. - скорочення на 0,2% порівняно з січнем 2009 року і 26,5% порівняно з груднем 2009 року. Порівнюючи темпи зростання обсягу товарообороту підприємств із темпами зростання обороту роздрібно́ї торгівлі по Чернівецькій області варто зазначити, що за досліджуваній січень-лютий 2010 порівняно з попереднім аналогічним періодом скорочення темпів зростання обороту роздрібно́ї торгівлі відбулося винятково за рахунок скорочення темпів зростання обсягу товарообороту підприємств (зменшення на 2,7%).

Згідно з статистичними даними, Чернівецька область займає перше місце по Україні з забезпеченості торговельними площами на душу населення. Станом на 1 січня 2009 року в області налічувалося 1040 об'єктів роздрібно́ї торгівлі, в тому числі 812 магазинів та 228 кіосків та палаток. При цьому відбулося зменшення їхньої кількості на 4,85% порівняно з попереднім періодом. Зменшення відбулося в основному за рахунок скорочення кількості спеціалізованих продовольчих магазинів та непродовольчих магазинів з універсальним асортиментом. У 2009 році тенденція до зменшення кількості торговельних об'єктів збереглася і станом на початок 2010 року їх кількість склала 957 (в тому числі 755 магазинів та 202 кіоски та палатки).

За результатами дослідження можна зробити висновки стосовно того,

що роздрібна торгівля Чернівецької області перебуває у кризовому стані, який спричинений тенденціями розвитку торгівлі в Україні. Цілком зрозуміло, що область потребує прийняття концепції розвитку регіональної торгівлі, що була б покликана стимулювати ритейлерів, зменшити та побороти явища стихійної торгівлі, покращити якість торговельних послуг.

Список використаних джерел:

1. Про Концепцію розвитку внутрішньої торгівлі України: Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com>
2. Постанова кабінету міністрів України від 24 червня 2009 року №632: Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ovu.com.ua>
3. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.oblstat.cv.ukrtel.net>

УДК 338.124.4:658.87(477) **О.М.Филипенко**, к.е.н., **І.В.Зінов'єва**,
Харківський державний університет харчування та торгівлі,
м. Харків

**ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ
В УКРАЇНІ У ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ**

Проаналізовано сучасний стан та основні тенденції розвитку роздрібної торгівлі у період економічної кризи.

Проанализировано современное состояние и основные тенденции развития розничной торговли в период экономического кризиса.

The current status and main trends of retail trade development under conditions of economic crisis have been analyzed.

Ключові слова: криза, роздрібна торгівля, роздрібний товарооборот.

В економічній системі, що формується в Україні, внутрішня торгівля займає особливе місце та відіграє суттєву роль у реалізації соціальної політики, стабілізації реального сектора економіки, розширенні міжгалузевого та міжрегіонального обміну.

Торгівля стала найбільш лібералізованою галуззю економіки з мінімальним впливом на її розвиток держави, яка за короткий час пройшла період занепаду і бурхливого розвитку нецивілізованих форм торгівлі і зараз переживає піднесення в розвитку організованого сектора торгової галузі.

Роздрібна торгівля у регіонах сьогодні стає однією зі сфер економіки, яка найбільш динамічно розвивається та є однією з цікавих сфер інвестування коштів для будь-якого інвестора, оскільки вона характеризується такими перевагами, як швидкий оборот капіталу, порівняно висока норма прибутковості, сталий попит споживачів. Разом з тим сучасний стан роздрібної торгівлі характеризується певними негативними тенденціями: темпи зростання роздрібного товарообороту значно відстають від темпів збільшення реальних доходів населення унаслідок погіршення політичного та економічного стану в країні.